

Mišljenje Europskog odbora regija – Višerazinsko upravljanje i međusektorska suradnja u borbi protiv energetske siromaštva

(2019/C 404/10)

Izvjestitelj/ica: Kata TÚTTÓ (HU/PES), predstavnica Vijeća 12. okruga Budimpešte**PREPORUKE O POLITIKAMA**

EUROPSKI ODBOR REGIJA

Uvodne napomene

1. podsjeća na to da je u već nekoliko prethodnih mišljenja naglasio da je pri izradi raznih politika važno u obzir uzeti energetske siromaštvo, a izričito uvažavanje potrebe da se pri oblikovanju klimatske i energetske politike, kako sada tako i ubuduće, vodi računa o socijalnim posljedicama smatra jednom od najvažnijih političkih odluka u proteklih nekoliko godina. Zato bi o borbi protiv energetske siromaštva trebalo voditi računa u svem relevantnom nacionalnom i europskom zakonodavstvu;
2. naglašava da je jedno od glavnih pitanja u vezi sa socijalnim posljedicama problem energetske siromaštva, koje je blisko povezano s aktualnim prioritetima Odbora regija;
3. smatra da upravljanje borbom protiv energetske siromaštva, u okviru kojeg se vodi računa ne samo o općim stajalištima EU-a već i o lokalnim i regionalnim posebnostima, može doprinijeti jačanju povjerenja građana u EU i približavanju EU-a građanima, ali i provedbi Pariškog sporazuma i energetske unije;
4. pozdravlja to što se u zakonodavnom paketu Europske komisije „Čista energija za sve Europljane” prepoznaje važnost suzbijanja energetske siromaštva i što se ono izričito spominje u nekoliko navrata;
5. ističe činjenicu da će, nakon uspostave okvira na razini EU-a, sljedeći izazov biti da se na temelju općih odredbi paketa mjera za čistu energiju prilagode konkretni elementi zakonodavstva, vodeći računa o svim potrebama različitih regija, pri čemu treba, s jedne strane, očuvati sukladnost s općim okvirom Unije i, s druge, odrediti potrebne okvire i mjere na temelju poznavanja i priznavanja različitih aspekata energetske siromaštva;
6. pozdravlja napredak koji je u zakonodavnom postupku postignut u pogledu važnih elementa paketa za čistu energiju, a posebno stajalište Europskog parlamenta o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i njegovo izričito uvažavanje potrebe da države članice prikupljaju opsežne podatke o energetskom siromaštvu, predloženu fleksibilnost u pogledu posredovanja država članica na tržištu radi rješavanja problema energetske siromaštva i proširenje definicije „ugroženih kupaca” (članak 28.); (!)
7. posebno podržava to što Europski parlament od Europske komisije traži smjernice o kriterijima za definiranje „znatnog broja kućanstava u energetskom siromaštvu” (također u kontekstu članka 3. stavka 3. točke d) Uredbe 2018/1999 o integriranim nacionalnim energetskim i klimatskim planovima) i u potpunosti prihvaća stav Europskog parlamenta da se „svaki udio kućanstava u energetskom siromaštvu može smatrati znatnim”;
8. ističe da, s obzirom na to da je energetske siromaštvo općepoznati problem kojem se nametanjem izričitih obveza državama članicama u okviru zakonodavnog okvira EU-a pridaje sve više pažnje, nitko u budućnosti neće moći tvrditi da ga nije bio svjestan, te da su potrebne konkretne politike i mjere; međutim, napominje da treba detaljno utvrditi razne aspekte i učinke energetske siromaštva, kao i pokazatelje za njihovo mjerenje, vodeći pritom pomno računa o raznolikosti lokalnih i regionalnih okolnosti kako bi se osiguralo da mjere politika budu ciljane i da se učinkovito provode;

(!) P8_TA-PROV(2019)0226, usvojeno 26.3.2019.

9. naglašava, međutim, da su u borbi protiv energetske siromaštva na lokalnoj i regionalnoj razini već stečena prva iskustva, uključujući i dragocjen rad partnerstva za stanovanje u okviru Plana EU-a za gradove;
10. napominje da je jedan od najboljih načina za iskorjenjivanje energetske siromaštva na europskoj razini ulaganje u energetske učinkovitost te pravilno funkcioniranje i konkurentnost jedinstvenog tržišta koje osigurava niske cijene;
11. pozdravlja to što nova Uredba o upravljanju energetskom unijom osigurava okvir u kojem lokalne i regionalne vlasti mogu iznositi svoja stajališta i pitanje energetske siromaštva rješavati kao prioritet;
12. uviđa da je energetske siromaštvo jedan od velikih društvenih izazova čije društvene, gospodarske i okolišne posljedice treba hitno rješavati na svim razinama vlasti i u pogledu kojeg treba zauzeti cjelovit i transverzalni stav u okviru kojeg se vodi računa o odnosu između socijalnih i okolišnih ciljeva i instrumenata;

Što u suštini podrazumijevamo pod energetskim siromaštvom?

13. podsjeća na to da Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju energetske siromaštvo definira kao „situaciju u kojoj kućanstvo ili pojedinac zbog kombinacije niskih prihoda, visokih energetske troškova i niske energetske učinkovitosti stambenog objekta nemaju dostatna sredstva za plaćanje osnovnih energetske usluga (rasvjete, grijanja, hlađenja, mobilnosti i električne energije) koje osiguravaju dostojan životni standard”;
14. naglašava da svaki deseti Europljanin zimi ne može u dovoljnoj mjeri zagrijati svoj dom, da si svaki peti ljeti ne može priuštiti hlađenje, a da više od 80 milijuna Europljana živi u vlažnim stambenim objektima s tragovima plijesni, što je također povezano s problemima koje imaju s dovoljnim zagrijavanjem i rashlađivanjem svojih domova;
15. primjećuje da – kao i drugi oblici siromaštva i u kombinaciji s njima – energetske siromaštvo češće prijete ženama i u većoj mjeri na njih utječe, što se prvenstveno objašnjava nejednakim prihodima i nejednakom raspodjelom kućanskih i obiteljskih dužnosti između muškaraca i žena te činjenicom da veći postotak samohranih roditelja i starijih ljudi koji žive sami čine žene;

Potreba za cjelovitim pristupom

16. uviđa da je energetske siromaštvo izuzetno složen problem čije rješavanje iziskuje zajednički i koordinirani pristup raznim socijalnim, tehničkim, gospodarskim i proračunskim aspektima;
17. napominje da za procjenu stanja energetske siromaštva i poduzimanje koraka za rješavanje tog problema treba prikupiti velik broj informacija i detaljno ih analizirati; u tom kontekstu posebno naglašava, kao što je napomenuto i u OR-ovoj procjeni teritorijalnog učinka, da su za daljnji razvoj odgovarajućih pokazatelja kojima se mjere različiti aspekti i učinci energetske siromaštva na lokalnoj razini te za učinkovitije prikupljanje i obradu već dostupnih informacija, kako bi se one stavile na raspolaganje kreatorima politika, potrebne dodatne informacije, koje treba raščlaniti do razine NUTS 3, a po potrebi i niže;
18. ističe da se u borbi protiv energetske siromaštva treba osloniti na razne instrumente javne politike, vodeći pritom računa o pitanjima povezanim s energetskom učinkovitošću i socijalnom zaštitom;
19. insistira, međutim, na tome da globalni transverzalni pristup ne smije nipošto poslužiti kao izlika za ostvarivanje političkih ciljeva i sektorskih, komercijalnih ili drugih interesa koji nisu povezani s borbom protiv energetske siromaštva;
20. skreće pažnju europskih lokalnih i regionalnih vlasti na činjenicu da je zauzimanje takvog globalnog pristupa izuzetno važno, ali da se može relativno jednostavno ostvariti na lokalnoj i regionalnoj razini. Međutim, da bi to bilo moguće, od ključne je važnosti razmijeniti iskustva i iskoristiti druge oblike suradnje;
21. ističe da su situacije u kojima se nalaze kućanstva pogođena energetskim siromaštvom vrlo različite i da svako kućanstvo ima svoja obilježja. Osobe zahvaćene energetskim siromaštvom mogu biti najmoprimci ili vlasnici, živjeti u urbanim ili ruralnim zonama i, općenito se susretati i s drugim poteškoćama zbog čega je potreban pravedan, inovativan, otvoren i uključiv pristup u okviru kojeg svi akteri moraju surađivati;

22. napominje da se energetska siromaštvo ne odnosi samo na stanje stambenog objekta, nego da izravno utječe na fizičko i psihičko stanje ljudi i da ih sputava u društvenim odnosima, učenju, poslovnim prilikama i brojnim drugim aktivnostima;

Podrška ne samo praćenju fenomena energetske siromaštva nego i njegovom iskorjenjivanju!

23. smatra da za uspjeh javnih politika na razni Unije treba utvrditi dovoljno ambiciozne, konkretne i mjerljive ciljeve;

24. naglašava da, iako krajnji cilj politike iskorjenjivanja energetske siromaštva može biti samo njegova potpuna eliminacija, učinkovitost političkog procesa zahtijeva oblikovanje kratkoročnih ciljeva;

25. poziva Europsku komisiju da predloži konkretne ciljeve za smanjenje energetske siromaštva do 2030. i za njegovo iskorjenjivanje do 2050. godine;

Mjere koje treba poduzeti na razini EU-a

26. pozdravlja činjenicu da zajamčen pristup energiji nije samo jedan od UN-ovih ciljeva održivog razvoja već da se i u okviru europskog stupa socijalnih prava, uspostavljenog u studenom 2017., posebna pozornost pridaje pitanju socijalne zaštite. Energetska siromaštvo tipično je područje u kojem je potrebno djelovanje i na razini EU-a;

27. toplo pozdravlja stratešku viziju pod nazivom „Čist planet za sve”, koju je Europska unija usvojila u studenom 2018. godine, čiji je cilj do 2050. uspostaviti klimatski neutralnu Europu, istodobno osiguravajući ne samo veći prosperitet i otvaranje radnih mjesta već i socijalnu jednakost za pravednu tranziciju;

28. poziva institucije Europske unije i države članice da svima osiguraju pravo na cjenovno pristupačnu energiju i da u tu svrhu razmotre mogućnost uvođenja moratorija na prekid ili obustavu pružanja javnih usluga zbog neplaćanja, kako nijedno kućanstvo ne bi ostalo bez osnovnog grijanja ili hlađenja;

29. smatra da se ograničavanje pretjeranih troškova energije ne smije prepustiti tržišnom natjecanju ili samoregulaciji tržišta i da EU stoga mora uspostaviti zakonodavne okvire kojima će državama članicama i lokalnim vlastima osigurati odgovarajuće instrumente za osiguranje cjenovno pristupačne energije. Radi održavanja niske cijene energije EU i druga tijela vlasti najprije moraju osigurati da ponuda na tržištu energije bude dovoljna, da se izbjegne monopolizacija u određivanju cijena te da metode promicanja energetske tranzicije budu ekonomične i ne izazivaju prevelik rast cijena;

30. naglašava da je potrebno donijeti odgovarajuće mjere kako bi se spriječile ili otklonile eventualne negativne posljedice energetske obnove kao što su povišeni troškovi stanovanja; u tom kontekstu od ključnog je značaja zajamčiti pravičnu podjelu troškova i koristi energetske učinkovitosti između vlasnika i najmoćnijih;

31. smatra da bi lokalne i regionalne vlasti trebale olakšati pružanje besplatnih i neovisnih savjeta javnosti i podržavati aktivnije sudjelovanje kućanstava u proizvodnji energije;

32. smatra da bi europsko zakonodavstvo moglo biti puno ambicioznije, a da nacionalne vlade trebaju iskreno i angažirano surađivati s lokalnim i regionalnim vlastima na osiguranju učinkovitog višerazinskog upravljanja;

33. smatra da je nužno pojednostaviti i proširiti pristup sredstvima EU-a jer se energetska siromaštvo često javlja – ili pogoršava – kad su osobama i skupinama pogođenima energetske siromaštvom ograničene mogućnosti djelovanja i kad im je smanjen pristup uslugama javne uprave. Nadalje, ukazuje na činjenicu da obnova i uvođenje mjera za energetske učinkovitost mogu biti ograničene slabom financijskom sposobnošću stanara i pravilima o najmu kojima se otežava povrat troškova; stoga naglašava da treba osigurati odgovarajuće poticaje za ulaganje u poboljšanje energetske učinkovitosti, kako za najmoćnije tako i za vlasnike, te zaštitu ranjivih potrošača;

34. poziva na užu suradnju između Opservatorija za energetska siromaštvo, Sporazuma gradonačelnika i Eurostata;

35. ističe da je u instrumente za iskorjenjivanje energetske siromaštva nužno uključiti i preobrazbu potrošača energije u proizvođače-potrošače i da u tu svrhu na svim razinama treba poticati inicijative koje energetske siromašnim potrošačima omogućavaju da postanu proizvođači energije;

Uloga lokalnih i regionalnih vlasti

36. napominje da su lokalne i regionalne vlasti u prvim redovima složene borbe protiv energetske siromaštva jer mogu točno utvrditi koje su osobe njime pogođene i koji su njegovi uzroci te mogu izravno savjetovati i usmjeravati građane. Povrh toga, velik dio mjera borbe protiv energetske siromaštva može se provesti na lokalnoj razini;

37. ističe da se zbog izuzetne složenosti problema energetske siromaštva u različitim regijama Europske unije ne može provesti jedinstveno rješenje. Lokalne i regionalne vlasti također moraju usvojiti novi globalni pristup pronalaženju odgovarajućih sredstava, i pritom uključiti urede lokalnih uprava koje posjeduju stručno znanje u raznim područjima, kako bi pronašle najbolje rješenje. Lokalna i regionalna tijela putem vlastitih energetske poduzeća, stambenih udruga, suradnje s privatnim sektorom, financiranja projekata, savjetovanja itd. imaju određene ključne nadležnosti u pogledu politike energetske učinkovitosti i proizvodnje energije;

38. ukazuje na to da bi politike upravljanja energetske siromaštvom lokalnim i regionalnim vlastima mogle donijeti i druge koristi jer doprinose uspjehu drugih politika i podržavaju politike usmjerene na energetske učinkovitost, smanjenje emisija stakleničkih plinova te poboljšanje zdravlja građana, socijalne uključenosti i socijalne zaštite, a time i opće kvalitete života i održivosti;

39. naglašava da učinkovita borba protiv energetske siromaštva može lokalnim i regionalnim vlastima pomoći da dodatno prošire socijalne temelje mjera za borbu protiv klimatskih promjena jer uključuje društvene skupine koje su dosad bile manje aktivne i nisu bile u središtu pozornosti;

40. insistira, međutim, na činjenici da će sve to biti moguće samo ako se pravni i financijski instrumenti lokalnih i regionalnih tijela vlasti ojačaju na odgovarajući način;

Stambeni fond i energetska učinkovitost

41. naglašava da je energetska učinkovitost važna poveznica između ciljeva povezanih s klimatskom neutralnošću i ciljeva povezanih s pravednom energetske tranzicijom, uključujući upravljanje energetske siromaštvom;

42. smatra da je jedna od glavnih zadata lokalnih i regionalnih vlasti poboljšati energetske učinkovitost stambenog fonda te ih stoga potiče da se ne usmjeravaju isključivo na socijalni smještaj, posebice u onim državama članicama gdje ga nema mnogo;

43. naglašava da obvezu godišnje obnove 3 % zgrada u vlasništvu središnjih vlada država članica radi povećanja njihove energetske učinkovitosti treba popratiti ambicioznim ulaganjem i podrškom kako bi se ubrzalo i renoviranje drugih dijelova stambenog fonda jer bez toga napori koji se ulažu u iskorjenjivanje energetske siromaštva, a kamoli ostvarenje klimatskih ciljeva, u doglednoj budućnosti nemaju šanse uspjeha;

44. upozorava na to da čim više sredstava EU-a treba namijeniti za opću obnovu stambenog fonda, pri čemu treba voditi računa o energetske siromaštvu kako bi se izbjeglo odgađanje energetske obnove stambenih objekata najsiromašnijih najomprimaca i vlasnika jer bi se time pogoršalo energetske siromaštvo i, povrh toga, otežalo ostvarenje klimatskih ciljeva;

45. poziva države članice da u nacionalna zakonodavstva što prije, a najkasnije do ožujka 2020., prenesu izmijenjenu Direktivu o energetske svojstvima zgrada ⁽²⁾ jer je poboljšanje energetske učinkovitosti postojećih zgrada u EU-u izravno povezano s potpunom provedbom postojećeg zakonodavnog okvira;

Važnost Sporazuma gradonačelnika

46. pozdravlja to što je Sporazum gradonačelnika pitanje energetske siromaštva uključio u treći stup i time odigrao vodeću ulogu u potrazi za rješenjima i održavanju tog pitanja na dnevnom redu; ističe dragocjenu ulogu Sporazuma gradonačelnika u razmjeni znanja i iskustava te u potpori i orijentacijskim smjernicama koje pruža europskim lokalnim i regionalnim zajednicama i drugim akterima;

⁽²⁾ Direktiva (EU) 2018/844 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive 2010/31/EU o energetske svojstvima zgrada i Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti (SL L 156, 19.6.2018., str. 75.).

47. naglašava da Sporazum gradonačelnika može i dalje računati na podršku OR-a zbog velike vrijednosti koju njegova uloga i duboki društveni korijeni imaju za europske građane;
48. poziva europske lokalne i regionalne vlasti i njihove čelnike da pristupe Sporazumu gradonačelnika i drugim mrežama za zaštitu klime i aktivno sudjeluju u njihovim aktivnostima, s posebnim naglaskom na razmjeni dobrih lokalnih praksi;
49. podsjeća na to da grupa članova Odbora regija ima ulogu ambasadora Sporazuma gradonačelnika, čija je zadaća obavještavati o njegovim aktivnostima i poticati pridruživanje što većeg broja članova te smatra da te ambasadore treba na odgovarajući način podržati u njihovim aktivnostima;

Opservatorij za energetska siromaštvo

50. ističe da je za planiranje i provedbu odgovarajućih rješenja i mjera javne politike potrebno točno definirati pojam energetske siromaštva i izmjeriti njegove parametre;
51. izražava žaljenje zbog toga što dvije trećine država članica ne koriste kvantitativne mjere za praćenje razvoja energetske siromaštva;
52. napominje da je Opservatorij za energetska siromaštvo, koji je uspostavila Europska komisija, u svom dosadašnjem radu u potpunosti zadovoljio ciljeve koji su mu određeni u vrijeme osnutka;
53. budući da se predviđeno trajanje Opservatorija bliži kraju, poziva Europsku komisiju da razmotri uvjete za produženje njegovog rada odnosno da njegov cilj i zadaće proširi u onoj mjeri u kojoj je to potrebno te da razvije mogućnosti za prikupljanje i evaluaciju podataka jer će informacije koje Opservatorij prikuplja i dalje biti nužne za oblikovanje budućih javnih politika.

Bruxelles, 27. lipnja 2019.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Karl-Heinz LAMBERTZ
